

En studie av Växjö stadspark med fokus på rekreation och sociala värden

Fanny Davidsson, 2009

Fakulteten för Landskapsplanering, trädgårds - och jordbruksvetenskap

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för Landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap, LTJ

Författare: Fanny Davidsson

Titel: En studie av Växjö stadspark
med fokus på rekreation och sociala värden

Engelsk titel: A study of Växjö city park
with a focus on recreation and social values

Nyckelord: Växjö stadspark, miljöpsykologi, rekreation,
social hållbarhet, sociala värden, parkkaraktärer, vatten, sjörestaurering

Handledare: Petra Bengtsson

Examinator: Tim Delshammar

Kurstitel: Skriva om Landskap, 15 hp

Kurskod: EX0379

Program/Utbildning: Landskapsarkitekturprogrammet

Huvudområde: Landskapsarkitektur

Nivå och fördjupning: Grund C

Utgivningsort: Alnarp

Månad, år: juni, 2009

Serie: Självständigt arbete vid LTJ - fakulteten

Omslagsbild: Fanny Davidsson

Alla foton i uppsatsen är tagna av Fanny Davidsson.

Abstract

Many people choose to live in urban environments. Since everyday life in many cities is characterized by a high pace it is important that good recreational areas, with the possibility of recovery, are available to the population.

This paper is based on a case study of Väjö city park, which is the area surrounding the lake Väjösjön. The park and the lake are of great importance to the citizens. The lake Väjösjön has for a long time been affected by eutrophication, which has caused major problems as algal blooms and fish mortality. An extensive lake restoration was carried out in the 1990s in order to save the lake. Afterwards, extensive work with the design of the surrounding environment has been made.

Through a survey among the users of the park, I study how people use and perceive the environment around the lake. The aim is to identify the recreational and social values such an environment can offer the inhabitants of the city. I describe a walk around the lake to give an idea of how the city park is designed, and how the environment can provide the conditions for recreation and social activities.

The eight park characters, developed by Patrik Grahn have significance for the use of parks. These characters are presented briefly in this paper and applied to the survey to study whether some of them can be found in the park.

According to my appraisal, Väjö city park has several areas with characteristics matching the park characters. With several characters represented, the park creates possibilities to provide for the recreational needs of a greater number of people. Moreover, it contributes to the park being appreciated by many, and thus also creates social values.

Sammandrag

Idag väljer allt fler ett liv i urbana miljöer. Då vardagslivet i många städer ofta är präglad av ett högt tempo är det viktigt att goda rekreationsmiljöer, med möjlighet till återhämtning, finns tillgängliga för befolkningen.

Denna uppsats baseras på en fallstudie av Växjö stadspark som området runt Växjösjön kallas. Parken och sjön har idag en stor betydelse för stadens invånare. Växjösjön har under lång tid varit drabbad av övergödning vilket orsakat stora problem som algbloomning och fiskdöd. På 1990-talet genomfördes en omfattande sjörestaurering i syfte att rädda sjön, och därefter har man arbetat mycket med gestaltningen av den omgivande miljön.

Genom en enkätundersökning bland stadsparkens brukare studeras hur människor använder och uppfattar miljön kring sjön. Syftet är att ta reda på vilka rekreativa och sociala värden en sådan miljö kan tillföra stadens invånare. För att ge en bild av hur stadsparken är gestaltad, och hur miljön kan erbjuda förutsättningar för rekreation och sociala aktiviteter beskrivs en vandring runt sjön.

De åtta parkkaraktärerna som arbetats fram av Patrik Grahn har betydelse för användningen av parker. Karaktärerna presenteras kortfattat i uppsatsen och ställs sedan mot resultatet av enkätundersökningen för att studera om några av dem kan återfinnas i parken.

Enligt min bedömning har Växjö stadspark flera områden med egenskaper som stämmer bra överens med parkkaraktärerna. Då flera karaktärer finns representerade i parken skapas möjlighet att tillgodose rekreationsbehovet för ett större antal människor. Dessutom bidrar det till att parken kan uppskattas av många, och på så vis skapas även sociala värden.

Nyckelord/sökord:

Växjö stadspark, miljöpsykologi, rekreation, social hållbarhet, sociala värden, parkkaraktärer, vatten, sjörestaurering

Förord

Detta arbete är en kandidatuppsats som omfattar 15 hp och skrivs i kursen Skriva om landskap. Kursen är en avslutande del i kandidatutbildningen, och ingår i landskapsarkitekturprogrammet vid SLU, Alnarp.

Ett särskilt tack vill jag rikta till min handledare Petra Bengtsson som bidragit med stor hjälp och inspiration under skrivandets gång.

Dessutom vill jag tacka Malin Karlsson, Eva Ekelind Blomkvist och Kenth Håkansson på Växjö kommun för intressanta samtal och informationsmaterial.

Tack också till de besökare av Växjö stadspark som ställde upp och medverkade vid enkätundersökningen och gjorde arbetet genomförbart!

A handwritten signature in black ink, reading 'Fanny Davidsson'. The signature is fluid and cursive, with a long horizontal line extending to the right.

Fanny Davidsson, 2009-03-25

Innehåll

Abstract	1
Sammandrag	2
Förord	3
Inledning	6
Bakgrund	6
En ekologisk bakgrund	6
Begrepp	7
Rekreation	7
Social hållbarhet och sociala värden	7
Tre typer av aktiviteter	8
Syfte och problemformulering	8
Metod	8
Att göra en enkätundersökning	8
Användning av parker	10
De åtta parkkaraktärerna	10
Den sociala parken	11
Den rekreativa parken	12
Vattnets dragningskraft, påverkan och betydelse	12
Växjö stadspark i ett sammanhang	14
Staden och sjöarna	14
En vandring runt Växjösjön	15
Användning av Växjö stadspark	20
Diskussion och slutsatser	22
Diskussion	22
Parkkaraktärer i stadsparken	22
Hotbild?	24
Slutsatser	25
Referenslista	26
Bilagor	29

Inledning

Bakgrund

Området kring Växjösjön kallas Växjö stadspark. Med sitt stadsnära läge har parken en stor betydelse för stadens invånare. Då vardagslivet i urbana miljöer ofta är präglad av ett högt och stressande tempo är det viktigt att goda rekreationsmiljöer, med möjlighet till återhämtning, finns tillgängliga för befolkningen. Den stora förändring som Växjö stadspark på senare tid har genomgått började på 1990-talet med en omfattande restaurering av Växjösjön. Vidare har man därefter satsat mycket på gestaltningen av dess omgivande miljö, vilket bidragit till att parken på senare år har ökat i popularitet (Karlsson, 2009-03-17). Idag erbjuder Växjö stadspark ett stort utbud av både natur- och kulturupplevelser. Variationen i miljön förstärker upplevelsen av parken och skapar förutsättningar att locka besökare av alla åldrar med olika intressen.

Jag har sedan länge intresserat mig för miljöpsykologi, hur vår omgivning kan påverka oss på olika sätt. Sjön spelar en central roll i Växjö stadspark och genom uppsatsen vill jag studera hur vatten och den gröna miljön kan påverka människor. Som blivande landskapsarkitekt känns det för mig relevant att fördjupa mig i hur man kan arbeta kring en vattenmiljö i staden för att skapa dels ekologiska, men också rekreativa och sociala värden.

En ekologisk bakgrund

Växjösjöns långsamma vattenomsättning har varit en bidragande orsak till att den blivit övergödd. Under lång tid har sjön fått ta emot mer eller mindre renat avloppsvatten som lett till en allvarlig miljöförsämring. Utsläppen har medfört en ökad tillförsel av närsalter vilket bidragit till hög planktonproduktion som orsakar algbloomning och vattengrumling. Följden av detta har blivit att tjocka syretärande sedimentlager avsatts på botten vilket i sin tur har lett till att fiskdöd börjat förekomma vintertid (Forsberg & Gustavsson, odaterad).

Sjörestaurering innebär att man genom åtgärder i en sjö styr ekosystemets utveckling i önskad riktning. I naturvårdssammanhang betyder det att man återställer ett skadat sjösystem på ett sätt som gör att en acceptabel situation utifrån vattenvårdssynpunkt återskapas och blir bestående. Sjörestaureringen av Växjösjön startade på 1990-talet och metoden som användes var att man genom sugmuddring tog bort de näringsrika bottensedimentlagren. Dessutom utfördes ett reduktionsfiske för att skapa en bättre balans mellan de olika fiskarterna. De effekter som förväntades följas av restaureringen var bland annat att ge sjön ett ökat vattendjup och större vattenmassa samt ett ökat siktdjup och förbättrat ljusklimat för bottenlevande organismer (ibid.).

Vid restaureringen arbetade man utifrån långsiktiga mål och det var därför svårt att förutse hur resultatet skulle bli. Dagvattnet från Växjö centrum utgör det enda tillflödet till sjön och därför har stadens dagvattenhantering stor betydelse för sjöns vattenkvalitet. För att restaureringens effekter ska bestå har man i Växjö arbetat mycket med hantering av stadens dagvatten (Håkansson, 2009-01-30). Det omfattande arbetet har lett till att sjön från att ha varit en sanitär olägenhet vänts till att

bli en tillgång i stadsregionen (Forsberg & Gustavsson, odaterad). För stadens invånare har man skapat en attraktiv vattenmiljö med stora rekreativa och sociala värden. Tidigare hade man inte kunnat tro att den kraftigt förorenade Växjösjön skulle kunna erbjuda möjlighet till både bad och fiske (Håkansson, 2009-01-30).

Begrepp

Rekreation

Rekreation är ett begrepp som ofta används i landskapsarkitektursammanhang, men ordet har inte en helt självklar innebörd. Nationalencyklopedin definierar begreppet som: ”återhämtande av krafter (genom vistelse i avkopplande miljö); avkopplande aktivitet som främjar återhämtande av krafter” (Nationalencyklopedin, 2009a). Själva ordet rekreation syftar till att någonting återskapas, reproduceras. Det är en strävan efter fysisk och psykisk kraft och att nå tillstånd som kondition och vakenhet (Grahn, 1991).

För mig är en rekreerande miljö en plats där människor har möjlighet att komma bort från de krav som ställs i vardagen. Rekreation kan innebära olika saker för olika människor beroende på hur vardagslivet ser ut, samt vilka behov och intressen man har. För många kan rekreation betyda fysisk aktivitet som att jogga, cykla, leka, åka skridskor eller bada. En promenad kan ge både fysisk och mental återhämtning. En stunds vila på en parkbänk för reflektion kan ha en rekreerande betydelse för själen. Oavsett hur man väljer att rekreera sig i vardagen så tror jag att de flesta människor associerar en rekreerande utomhusmiljö till en mer eller mindre naturlig eller naturlig plats.

Social hållbarhet och sociala värden

Definitionen i Brundtlandrapporten 1987 av begreppet hållbar utveckling är ”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov” (Nationalencyklopedin, 2009b). Man talar ofta om tre delar som begreppet hållbar utveckling innefattar. Dessa tre är ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Enligt Nationalencyklopedin innebär social hållbarhet ”att bygga ett samhälle där människors grundläggande behov tillgodoses, när det gäller till exempel hälsa, trygghet och demokrati” (Nationalencyklopedin, 2009c).

I den här uppsatsen behandlas vilka sociala värden området kring Växjösjön kan ge stadens invånare. Vad jag betraktar som sociala värden i sammanhanget handlar till stor del om samvaro människor emellan. Goda och trygga mötesplatser i parken för alla, oavsett bakgrund, ålder, intressen eller livsstil bidrar till att sådana värden kan skapas. Tillgänglighetsaspekten är dessutom viktig för att alla ska kunna ta del av utemiljön med hänsyn till människor med funktionshinder. Sociala värden skapas inte bara på de platser där människor faktiskt umgås. Det kan också finnas ett socialt värde i att bara vara bland andra människor, genom att se och höra andra och att själv bli sedd.

Tre typer av aktiviteter

Arkitekten Jan Gehl (2006) talar om tre olika slags aktiviteter som förekommer i utomhusmiljöer. *Nödvändiga aktiviteter* handlar om sådant som måste göras. Det kan vara att gå till jobbet, skolan eller vänta på bussen. Att ta en promenad i parken för att få frisk luft, eller att sitta utomhus i solen är exempel på *frivilliga aktiviteter* som är starkt kopplade till rekreation. Förekomsten av dessa är beroende av inbjudande miljöer eller gynnsamma väderförhållanden. Den tredje sorten, de *sociala aktiviteterna* handlar om kontakten mellan människor. Lekande barn, människor som samtalar, men framförallt passiva kontakter, som att se och höra andra är alla sådana exempel. De sociala aktiviteterna är beroende av att människor vistas i offentliga miljöer (Gehl, 2006).

Syfte och problemformulering

Växjö stadspark har blivit ett mycket välanvänt och uppskattat område, till stor del på grund av de förändringar som parken på senare år har genomgått. Med min C-uppsats vill jag göra en studie för att undersöka hur brukare av stadsparken använder och uppfattar miljön kring Växjösjön. Genom fallstudien hoppas jag kunna vidga perspektivet till ett mer allmänt resonemang kring vilka rekreativa och sociala värden en parkmiljö kan skapa för människor. Den frågeställning som jag har utgått ifrån är:

- Vilka rekreativa och sociala värden kan parken tillföra stadens invånare?

Metod

Uppsatsen baseras på en fallstudie av Växjö stadspark. Med litteraturstudier, främst inom området landskapsarkitektur och miljöpsykologi, som bakgrund har jag gjort en egen enkätundersökning bland stadsparkens brukare. Eftersom en stor del av uppsatsen baseras på undersökningen har jag studerat enkätmetodik (Ejlertsson, 2005) för att skaffa mig större kunskap om hur en enkät bör utföras. Dessutom har jag själv besökt stadsparken för egna observationer, och jag har haft kontakt med Växjö kommun för att komplettera bilden av litteraturen. En egen vandring runt Växjösjön beskrivs i uppsatsen för att ge läsaren en bild av hur platsen ser ut. Beskrivningen kompletteras med information från Växjö kommun. De åtta parkkaraktärerna som arbetats fram av Patrik Grahn (Grahn, 1991; Berggren – Bärning & Grahn, 1995) presenteras, och ställs sedan mot enkätresultatet. Det finns andra teorier och forskning kring parkers utformning och användning men i uppsatsen väljer jag att avgränsa mig till de studier som gjorts av Patrik Grahn.

Att göra en enkätundersökning

Enkätundersökningens syfte är att skaffa en bättre uppfattning om brukarnas bild av parkens värden och användning. Jag ser studien som en enkätundersökning trots att den till viss del kan betraktas

som en intervju då frågorna ställdes direkt till de utvalda personerna. Frågorna var förutbestämda och ofta utformade med ja- eller nejalternativ med tillhörande följdfrågor. Vissa frågor var av öppnare karaktär utan på förhand bestämda svarsalternativ. Se bilaga.

Enkätmetoden förknippas ofta med kvantitativa studier. Det finns både för- och nackdelar med en enkätundersökning (Ejlertsson, 2005). Fördelar är att ett stort antal personer kan svara på frågorna samt att resultaten ofta är lättolkade. En begränsad möjlighet till mer komplicerade frågor eller oförberedda följdfrågor kan vara nackdelar (ibid.).

Min enkätundersökning gjordes på studieplatsen, det vill säga i Växjö stadspark under två dagar i februari, 2009. Eftersom undersökningens målgrupp var parkens användare ansåg jag det vara viktigt att studien gjordes på plats bland brukarna. Enkätfrågorna ställdes till 30 personer som vid tillfället befann sig i parken. Då undersökningen utfördes på vintern, under arbetstid är jag medveten om att de människor som då befann sig på platsen är en begränsad brukargrupp. Detta påverkar resultatet, som säkert hade blivit annorlunda om undersökningen gjorts på en ledig sommardag. Jag noterade att många människor cyklade eller joggade i parken men denna brukargrupp var svår att nå eftersom jag inte ville avbryta deras träning. Urvalet av personer som svarade på frågorna var därför främst pensionärer eller andra som promenerade runt sjön. Bortfallet av vissa brukargrupper utgör en felkälla som jag är medveten om vid sammanställningen av svaren där jag väljer att presentera ett urval av enkätfrågorna.

Litteraturen om enkäter tar upp *svarandets psykologi* i ett avsnitt som handlar om hur frågan uppfattas av respondenten och hur väl man kan lita på svaret som ges. Det är viktigt att ha i åtanke då man gör en enkätundersökning att respondenten ofta försöker göra besvarandet så enkelt som möjligt (Ejlertsson, 2005). Vid min egen undersökning märkte jag att de personer som verkade stressade ofta gav kortare svar utan någon längre eftertanke, medan andra tog sig tid att fundera kring svaren och diskutera mer kring frågorna. Jag upplevde att enkätundersökningen inte riktigt kunde ge det resultat jag hade förväntat mig. Det hade kanske varit intressant att istället göra intervjuer med ett färre antal personer för att kunna ställa mer djupgående frågor.

Användning av parker

De åtta parkkaraktärerna

För att parkmiljöer ska kunna tillföra sociala och rekreativa värden krävs att de används av människor. Åtta stycken parkkaraktärer är framtagna genom kvalitativa studier (Berggren - Bärning & Grahn, 1995). Genom studierna har det framgått att människor urskiljer åtta karaktärer som upplevs i välbesökta grönområden. Syftet var att studera vilka kvaliteter i en park som uppskattas och är avgörande för vilka parker som faktiskt används (Nordh, 2006). *Rofylldhet*, *Vildhet*, *Artrikedom*, *Rymd*, *Allmänning*, *Viste*, *Samvaro* och *Kultur* är de åtta parkkaraktärerna som framställts (Grahn, 2005).

Rofylldhet

Karaktären kännetecknas av ett lugnt, ostört och rymligt område som kan vara både naturligt och kulturellt präglat. Karaktären kan likas vid en lugn och fridfull oas där man slipper besväras av trafikbuller eller andra störande aktiviteter (Berggren - Bärning & Grahn, 1995). Däremot kan man höra ljud från vind, vatten, fåglar och insekter (Grahn, 2005). Det är viktigt att platsen ger ett städat och välskött intryck (Berggren - Bärning & Grahn, 1995).

Vildhet

Denna karaktär förknippas med vild, opåverkad natur där växterna på platsen ser ut att vara självsådda (Grahn, 2005). Området kan associeras till John Bauers värld (Berggren - Bärning & Grahn, 1995) med inslag av mystik genom exempelvis mossbeklädda stenblock och gamla stigar som inte ser ut att vara anlagda (Grahn, 2005).

Artrikedom

Som namnet antyder finns här en rik flora och fauna. Bär, svampar, fåglar, insekter och blommor är komponenter som förstärker karaktären (Grahn, 2005). Vatten i form av sjöar eller dammar kan också finnas på platsen. Den artrika egenskapen kan förekomma i naturlika miljöer men också i kulturpräglade områden (Berggren - Bärning & Grahn, 1995).

Rymd

Karaktäristiskt för området är att det kan skapa upplevelsen av att komma bort från staden och in i en annan värld. För det krävs att platsen tillräckligt stor. Hit kan man söka sig för reflektion, det kan till exempel vara en bokskog, havsstrand eller annan plats där den sammanhållande helheten är viktig (Grahn, 2005).

Allmänning

Öppna gröna ytor där man har överblick över vad som händer karaktäriserar allmänningen eller vidden som den också kan kallas (Grahn, 2005). Detta är en robust och tålig miljö som ska kunna användas för olika idrottsaktiviteter men även för andra evenemang. Kullar får gärna förekomma i miljön liksom skyddande läplanteringar (Berggren - Bärning & Grahn, 1995).

Viste

Ofta är detta en plats omgärdad av vegetation som förknippas med trygghet. Miljön är robust och vanligen finns det lekutrustning såsom sandlådor, rutschkanor och gungor som antyder att platsen är anpassad för barn. Djur och vatten kan också förekomma (Berggren - Bärning & Grahn, 1995) och området har ofta öppna gräsytor som inspirerar till lek med större träd, stenar och buskar (Nordh, 2006). Platsen kan betraktas som ett eget revir för sinnliga upplevelser (Grahn, 2005).

Samvaro

Denna starkt kulturpräglade miljö skapar förutsättningar för sociala kontakter och möten mellan människor. Till området som ofta är centralt beläget söker man sig för att delta i aktiviteter eller för att betrakta folklivet. Platsen bör vara välskött och upplevas som trygg även under kvällstid, och en permanent attraktion som ett café utgör en tillgång (Berggren - Bärning & Grahn, 1995). Karaktären kan finnas på platser som torg eller delar av större parker (Nordh, 2006).

Kultur

Karaktären kännetecknas av en miljö som knyter an till samhällets historia och kultur. Den kan påträffas i både naturlika och kulturpräglade sammanhang. På platsen kan det exempelvis finnas skulpturer, fontäner eller blomsterplanteringar (Berggren - Bärning & Grahn, 1995).

Den sociala parken

Parker kan tillsammans med gator och torg betraktas som stadens vardagsrum (Boverket, 2004). Det offentliga rummet i staden bör vara tillgängligt för alla och innehålla goda mötesplatser för samvaro mellan människor. Dessa möten kan te sig olika beroende på i vilken kontext de uppstår. I en parkmiljö kan öppna gröna eller hårdgjorda ytor utgöra samlingsplatser för aktiviteter av olika slag såsom picknick, utomhuslekar eller scenuppträdanden. Möten mellan människor uppstår även utmed parkens promenadstråk. Andra viktiga knutpunkter kan vara sittgrupper med bänkar och bord. Sittbänkar ger dessutom förutsättningar för människor att vara ”passivt sociala” genom att betrakta folklivet i parken. Skulpturer och statyer har ofta en kulturell eller historisk koppling och kan öppna upp för samtal mellan människor som inte känner varandra sedan tidigare. Möjligheten finns att ett sådant samtal kan vara ett första steg till nya vänskapsrelationer. Restauranger och caféer är också självklara sociala samlingsplatser. Om vatten finns närvarande i en park kan där uppstå mötesplatser och knutpunkter genom exempelvis bad, fiske eller skridskoåkning.

Att uppleva social gemenskap är betydelsefullt för människor. Det har visat sig att ett positivt socialt klimat ökar känslan av tillhörighet och tillfredsställelse, och detta leder till en ökad social samverkan (Küller, 2005). Att människor dras till andra människor visar de studier som gjorts av Gehl (2006). En positiv process skapas då fler människor samlas och fler aktiviteter dras igång på platser med mycket folk där det redan händer någonting. Det motsatta kan inträffa på platser som inte befolkas. De förblir också folktomma och ödsliga eftersom ingenting händer där, och det finns inget som får aktiviteten att fortskrida (Gehl, 2006).

Den rekreativa parken

Rekreation är starkt sammankopplat med människors livskvalitet, välbefinnande och hälsa. Därför är områden som kan skapa förutsättningar för spontan fysisk aktivitet och motion av stort värde (Boverket, 2004). Det finns forskning som visar på att ökad vistelse i park och natur kan ge människor ett förbättrat hälsotillstånd. Genom vistelse i naturmiljöer kan trötthets- och utmattningsreaktioner motverkas (SLU, 2009). Parker kan dessutom ha en positiv effekt på människors koncentrationsförmåga och sänka irritations- och stressnivån. Att exponeras för naturligt dagsljus och få andas frisk luft bidrar också till ett sundare och mer harmoniskt liv (Berggren - Barring & Grahn, 1995).

Närheten till parker hänger samman med hur ofta vi nyttjar dem (Nordh, 2006). Gröna, lättillgängliga områden med möjlighet till rekreation har stor betydelse för livskvaliteten och hälsan hos invånarna i en stad (Boverket, 2004). En bidragande orsak till att fetma och övervikt blivit ett utbrett folkhälsoproblem är att många människor idag rör sig för lite. Att ta bilen till ett stillasittande och kravfullt arbete gör att vardagsmotionen i stor utsträckning inte hinns med, eller prioriteras bort. Utöver motionsmöjligheter kan andra rekreerande utomhusaktiviteter många gånger erbjudas i parkmiljöer. Det kan handla om att promenera, leka, spela, bada, sola, fiska eller åka skridskor.

Vila är en form av återhämtande aktivitet som vi alla är i behov av. Återhämtning kan inte bara ske i en viss typ av miljö, men processen kan fortgå smidigare och enklare genom vissa aktiviteter och i särskilda miljöer. Restorativa miljöer är sådana som främjar återhämtning från utmattning. Växtlighet och vatten är element i naturmiljöer som snabbt kan framkalla positiva, emotionella reaktioner och kan på så sätt främja rekreation (Hartig, 2005).

Av de åtta parkkaraktärerna som tidigare presenterats upplevs inte alla karaktärer som tilltalande för människor som på grund av stressrelaterade sjukdomar mår psykiskt dåligt. *Rofyllldhet*, *rymd*, *artrikedom* och *vildhet* tilltalar många människor, även personer som är stressade och sårbara och inte orkar med alltför socialt krävande miljöer. Personer som är något mindre stressade och sårbara kan tilltalas av karaktärerna *allmänning*, *kultur* och *viste* medan *samvaro* är en karaktär som enligt Patrik Grahns studie kan skrämja vissa stressade människor, men tilltala andra. Upplevelser i miljön genom våra olika sinnen kan ha betydelse för återhämtningen (Grahn, 2005). Sådana upplevelser kan vara att se vackra färger i naturen, känna doften av växter, höra porlande vatten eller fågelsång.

Vattnets dragningskraft, påverkan och betydelse

Vatten är ett livsnödvändigt landskapselement som verkar ha en märklig dragningskraft. Att kunna uppskatta och attraheras av vatten ligger djupt rotat hos oss människor (Persson, 2006). Genom evolutionen har individer med förmågan att hitta rent och färskt vatten selekterats i det naturliga urvalet. Detta kan ha ett samband med att människor idag känner stark preferens för landskap där det finns vatten (Coss, 1990).

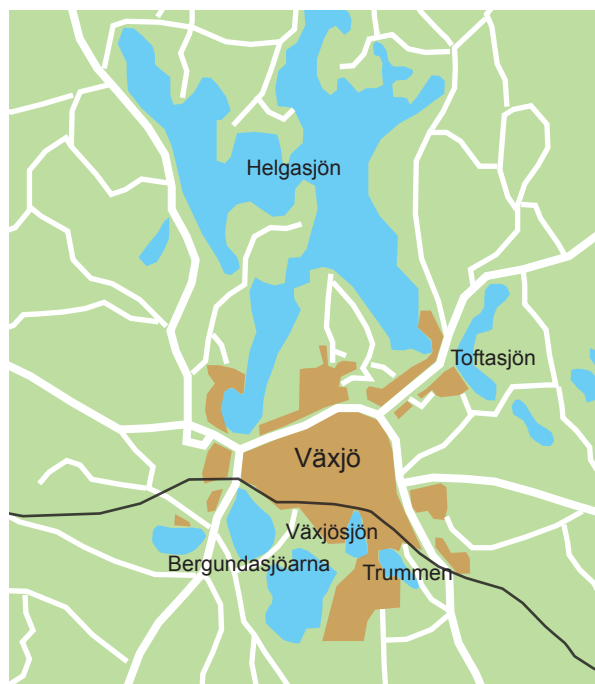
Det egendomliga med vatten är att det inte har någon egen färg eller form och kan inte heller frambringa ljud på egen hand. Det är i interaktion med sin omgivning som dess olika egenskaper

träder fram (Dreiseitl, 2005). Genom skiftningar kan vattnet ändra karaktär och struktur och ge liv åt det omgivande landskapet. Ett stilla vatten utgör en reflekterande blank spegel, medan vatten i rörelse som glittrar i solljuset kan framkalla brus eller porlande ljud (Persson, 2006). På olika sätt kan vatten väcka våra sinnen och frambringa stämningar som appellerar till våra känslor (Dreiseitl, 2005). Det kan skapa platser för reflektion och meditation eftersom synen av vatten kan ha en lugnande och rogivande inverkan (Persson, 2006). Oavsett ålder eller intressen har vatten någonting att erbjuda alla människor. Det kan stimulera till aktivitet, väcka nyfikenhet och locka fram lekfulla känslor (Johansson & Thyberger, 2007).

Växjö stadspark i sitt sammanhang

Staden och sjöarna

Människor har i alla tider sökt sig till platser, och etablerat städer där vatten finns närvarande. Växjö är ett typiskt exempel på en sådan stad som vuxit fram i ett landskap omgivet av sjöar. Den stora Helgasjön ligger några kilometer norr om staden och i nordost ligger Toftasjön. Norra och Södra Bergundasjön ligger också i utkanten men i sydvästlig riktning, medan de båda sjöarna Växjösjön och Trummen har ett mer centralt läge. Redan under förhistorisk tid grundades handelsstaden Växjö vid Växjösjöns norra strand. Tidigare hette sjön Vägsjön eftersom den låg där flera vägar strålade samman, och det är troligen därifrån som Växjö har fått sitt namn. På grund av stadens expansion söderut ligger numera Växjösjön mitt inne i stadsbebyggelsen (Länsstyrelsen i Kronobergs län & Växjö kommun, 1977).

Figur 1. Översiktsplan, Fanny Davidsson

En vandring runt Växjösjön

Med gångavstånd från stadskärnan ligger Växjö stadspark som utgörs av ett fem kilometer långt parkstråk som leder runt hela Växjösjön (Växjö kommun, 2009a). Sjön är ett identitetsskapande element för både parken och staden i allmänhet. Området har två huvudkaraktärer, dels en striktare finpark mot centrum i norr och dels en friare eller mer naturlig park i söder.

Min promenad runt sjön börjar vid *Vattentorget*, ett öppet hårdgjort torg med funktion som viktig mötesplats och knutpunkt vid vattnet. Från platsen har man en bra utblick över stadsparken och invid torget ligger det gamla elverket som idag innefattar caféverksamhet.

I anslutning till sjön har man byggt den så kallade *Växjöbryggan* som utgör en del av stråket där många människor dagligen promenerar. Tidigare gick gångstråket en bit bort från sjön, men tack vare träbryggan kan man nu promenera precis vid vattnet. Växjöbryggan är också en del av ett dagvattensystem. Under den döljs en kanal som tar hand om stadens dagvatten och leder det vidare till en lagun där vattnet renas innan det rinner ut i sjön (Växjö kommun, 2009a).

Promenadvägen som går utmed Växjöbryggan kallas för Strandpromenaden och om man följer den österut ser man *Linnéparken* och domkyrkan på andra sidan av järnvägen. Även det området betraktas som en del av Växjö stadspark. Med sina två karaktäristiska spiror blir kyrkan ett landmärke att orientera sig efter.

Strandpromenaden leder vidare förbi en etthundra meter lång perennplantering ända bort till *Sjöparkstorget* där träbryggan slutar. Underlaget övergår till stenmjöl vid det halvcirkelformade torget som avgränsas mot vattnet med några granittrappsteg. Här står minnesmärket över Wexiö stadsprivilegiebrev anno 1342 av HC Ericson samt en vattenskulptur som för att öka vattenomsättningen och hålla sjön ren leder friskt vatten från Helgasjön till Växjösjön (ibid.). På torget finns små träd och belysningspollare samt ett antal sittbänkar. I den här delen av parken upplever jag bullret och biltrafiken från Teleborgsvägen som en aning störande.

Jag promenerar vidare och passerar några stensculpturer utmed vägen. *Skulpturparken* är från 1990-talet och utgör den äldre delen av projektet Växjö art site. I parken finns konstverk av bland andra Solbritt Forsling-Jörpeland, Oscar Reutersvärd och Kenneth Johansson.

Figur 3. Växjöbryggan

Figur 4. Sjöparkstorget

Figur 5. Skulpturparken

Vid en liten oas med rinnande vatten och planteringar stannar jag upp. Platsen som kallas *Ekafallen* skapades i samband med Växjö stads 650-årsjubileum 1992 (Växjö kommun, 2009a).

Vid sjöns östra sida ligger simhallen med motions- och äventyrsbad. Då man fortsätter vidare söderut blir vegetationen kring gångstråket allt tätare och miljön känns mer naturlig med högre träd och sly vid sjökanten. Vid vattnet ligger några små sjöbodar där sportfiskare träffas.

I närheten av den gamla 1700-tals herrgården Kampen har man byggt upp en *träningspaviljong* med möjlighet till utomhusträning. Paviljongen utgörs av 15 träningsstationer och en bit därifrån ligger också parkens bouleanor. Till minne av lagman Johan Bergencreutz som under tidigt 1800-tal bodde i herrgården står *Kampa pelare* på en pir i vattnet. Längre söderut kan man även se den Bergencreutzka gravkammaren (ibid.). Strax intill piren finns en liten strand och på andra sidan stigen öppnar parken upp sig mot *Kampaängen* som markeras av lindalléer. På sommaren används den öppna gräsytan för utomhusgymnastik (ibid.).

Utmed stråket passerar jag bänkar och sittgrupper där man kan slå sig ner för en stunds vila och titta ut över sjön. Som kontrast till finparken i norr är växtligheten här vildare och mer varierad. Vid sjökanten växer partier av vass, och här i den vildare delen böjer sig stora knäckeplar ut över vattnet vilket skapar ett särskilt uttryck. I parkens sydöstra del ligger *Alsumpskogen* som har ett rikt fågel- och insektsliv (ibid.). De mossbeklädda stenarna vid stigen ger mig associationer till småländska skogar, och jag tänker att den omväxlande miljön som upplevs utmed stråket säkert är en anledning till områdets popularitet och att människor återkommer till parken.

Figur 6. Ekafallen

Figur 7. Träningspaviljongen

Figur 8. Promenadstråket

Ny bebyggelse växer fram vid sjöns södra strand. Vid *Välle broar* har man satsat på att utveckla träbyggnadstekniken för högre hus (ibid.). Stigen fortsätter ut på en udde där parken öppnar upp sig mot den stora byggnaden som kallas Södras huvudkontor. Under vandringen runt sjön möter jag flera andra flanörer men även motionärer som joggar förbi eller cyklar på vägen intill promenadstigen. Hälsans stig finns utmed flera promenadstråk i Sverige och Växjö stadspark är ett av dem. Syftet är att förebygga hjärt- och kärlsjukdomar och främja motion för människor i alla åldrar (Hjärt- och lungsjukas riksförbund, 2009).

Ekhagen är en före detta betesmark som idag präglas av odlingsrösen och gamla ekar. Säl, björk, en- och hasselbuskar är andra växter som kan påträffas i området. Ytterligare ett nybyggt område ligger sydväst om Växjösjön. *Biskopshagen* är ett bostadsområde med utgångspunkt i trädgårdsstadens ideal. I samband med byggandet av området återskapades även den gamla vattenförbindelsen som reglerar vattennivån mellan Växjösjön och Södra Bergundasjön (Växjö kommun, 2009a).

Om man följer stråket vidare västerut passerar man en hundbadplats. Sedan kommer man fram till de byggda *lagunerna* och en strand som tack vare vattenreningen numera är lämplig för bad (ibid.). Vattenmiljön skapar förutsättningar för olika aktiviteter under året. Det fågelliv som vattnet lockar till sig intresserar många, och eftersom vattnet är renat kan man dessutom fiska i sjön. Det finns möjlighet att hyra trampbåt eller kanot och när sjön är frusen kan den användas som skridskobana för parkens besökare.

Strandbjörket är en populär lekplats och mötesplats med stora gräsytor. Här har man gärna picknick när vädret tillåter men även caféet som ligger i området lockar mycket folk under sommartid. Växjöloppet och Vårruset har varje år sin start- och målpunkt i Strandbjörket. En bit därifrån finns en idrottshall med tennisbanor (ibid.).

Figur 9. Mossbeklädda stenblock

Figur 10. Vass vid sjökanten

Figur 11. Vy över lagunen och sjön

Figur 12. Lindallén och Växjö art site med Vattentorget och domkyrkan i bakgrunden till höger i bild.

Jag fortsätter vidare norrut och når åter Strandpromenaden via Växjöbryggans ände i väster. Bakom den vackra dubbla *lindallén* som är mycket uppskattad av Växjöborna, syns Centrallasarettet på vänster sida. Bland träden i allén står Monica Goras verk, de två skulpturerna *Durus* och *Mollis* som utgör den första etappen av *Växjö art site* (Växjö kommun, 2009b). Projektet som nyligen initierats innebär att nya konstverk årligen kommer att tillföras parken och berika besökarna med kulturella upplevelsevärden (Växjö kommun, 2009a). Lindallén slutar vid Utvandrarnas hus och med Smålands museum till vänster. Rakt fram syns Vattentorget där promenaden började. Att gå ett varv runt sjön i lugn takt har tagit mig knappt en timma.

Användning av Växjö stadspark

Följande text är en redovisning och sammanställning från ett urval av enkätfrågorna. Se bilaga.

Av undersökningens totalt 30 respondenter är 24 kvinnor och sex män. Alla utom två personer är bosatta i Växjö.

Ålder:	Antal personer:
10-19	6
20-29	0
30-39	2
40-49	2
50-59	4
60-69	8
70-79	6
80-89	2

Tabell 1. Åldersfördelning av respondenterna

Majoriteten av besökarna som ingick i undersökningen kommer till parken så ofta som varje dag, till en eller ett par gånger i veckan. Ungefär en tredjedel besöker parken några gånger i månaden eller mer sällan. Detta visar att de till stor del är människor som använder stadsparken regelbundet i sin vardag.

Hur ofta besöker du stadsparken? (i genomsnitt under året)	Antal personer:
Varje dag	6
Flera gånger i veckan	8
1-2 gånger i veckan	5
Några gånger i månaden	5
Mer sällan	6

Tabell 2. Besöksfrekvens

När det handlar om hur man använder parken svarade i stort sett alla att de promenerar runt sjön. Andra aktiviteter som framgår av svaren är cykling, motionering, att rasta hunden, sitta ute, fika eller mata änder i parken. De flesta svarade att de besöker parken lika ofta året runt, men att aktiviteterna inte skiljer sig åt under olika årstider. De aktiviteter som dock förekommer utöver ovan nämnda är bad och picknick på sommaren samt att åka skidskor eller gå över isen på vintern.

Motiven till varför deltagarna besöker just stadsparken är många. Att parken är vacker är det vanligaste svaret, som anges av 14 personer. Även andra skäl framgår, som att området är lättillgängligt med närhet till centrum, hemmet eller arbetet. Några svarade att de besöker just stadsparken eftersom stråket är en lagom lång promenadrunda eller därför att parken fungerar som en genomfart för att ta sig mellan olika platser. Ytterligare anledningar är att platsen är trevlig och

rofylld, att det är skönt att vara ute i naturen eller betydelsen av närhet till vattnet.

En övervägande majoritet svarade att de oftast besöker stadsparken tillsammans med andra. Ett fåtal är för det mesta ensamma vid besöket, men de allra flesta stannar ibland och pratar med människor som de möter. Tillgänglighet kan också kopplas samman med de sociala aspekterna i miljön. Samtliga i urvalsgruppen upplever att stadsparken är tillgänglig för alla människor.

Endast en respondent tycker inte att parken är en bra miljö för rekreation. Detta motiveras med att det centrala läget gör att miljön upplevs som stressande eftersom man kan se bilar på vägarna runtomkring. Att parken ligger centralt i staden samt att den är lättillgänglig finns även med bland de positiva svaren. Bland dem som tycker att miljön fungerar bra för rekreation är den vanligaste motiveringen att parken är naturskön. Närheten till vattnet omnämns av fem personer, men andra svar förekommer också. Bland annat uppskattar man de rekreativa värdena av att miljön är vacker, rogivande, avkopplande, bilfri och lugn med bra viloplatser. Grönska, årstidsväxlingar, konstverk, fågelliv samt att det är en naturlig och bra promenadväg utan backar nämns av andra. Vissa personer associerar till fysiskt aktiv rekreation i form av promenader, cykling, gymnastik eller andra utomhusaktiviteter som kan utövas i parken. Bredden av svar tyder på att tolkningarna av vad en rekreativ miljö är i stor utsträckning kan skilja sig åt mellan olika människor.

Största delen av de tillfrågade känner till att vattnet i sjön har renats. Bara några ur den yngsta brukargruppen och en person som är nyinflyttad till staden visste inte om det. En majoritet svarade att de besöker parken lika ofta nu, som innan reningen av vattnet och bryggans tillkomst. Några personer besöker platsen oftare nu, vilket beror på olika anledningar, exempelvis att miljön har blivit trevligare eller att man numera kan bada i sjön. Ingen svarade att de besöker parken mer sällan nu, än tidigare.

Strandbjörket är det område i parken som flest personer i undersökningen tycker särskilt mycket om. Eftersom jag vid studien vill fokusera på området runt sjön har jag på förhand bett respondenterna att inte räkna med Linnéparken som ligger separerad från sjön. Området tillhör visserligen stadsparken men besöks troligen inte i samband med att man går runt Växjösjön. Ytterligare områden som deltagarna uppskattar särskilt mycket är bland annat stranden vid lagunerna, den norra delen av parken, området vid Kampa pelare, Växjöbryggan och Ekafallen.

Diskussion och slutsatser

Diskussion

Att majoriteten av enkätundersökningens deltagare besöker Växjö stadspark så ofta som varje dag till en eller ett par gånger i veckan tyder på att parken faktiskt har en stor funktion och betydelse för människors vardagsrekreation. Enkätsvaren visar att flera personer betraktar parken som dels lätt att nå men också som tillgänglig för alla. Detta bidrar till att stadsparken kan nyttjas av fler människor, vilket skapar sociala värden.

Många svarade att de besöker området lika ofta under hela året. Men av alla de tillfrågade är det bara några enstaka personer som utnyttjar de årstidsberoende aktivitetsmöjligheterna i parken som skridskoåkning på vintern eller bad på sommaren. Majoriteten av respondenterna besöker stadsparken för att promenera runt sjön oavsett årstid.

Att grönområden kan användas även under vinterhalvåret kan ha betydelse för människors välbefinnande och hälsa i ett land som Sverige där många drar sig för att vistas utomhus på vintern. För att våra parker inte ska tömmas på folk under stora delar av året tror jag att det är viktigt att de innehåller estetiskt tilltalande element som lockar besökare. Årstidsväxlingar i vegetationen, men också sjöns skiftande uttryck över året kan vara sådana inslag som skapar olika karaktärer och gör stadsparken intressant. Skulpturerna som blir allt fler i parken tilltalar många människor. Dessutom gör parkens centrala läge att den inte glöms bort, utan utgör en naturlig del av vardagsrekreationen året runt.

Att många människor rör sig för lite idag har fått konsekvenser då vi ser att fetma och övervikt blivit ett stort folkhälsoproblem. Motion är viktigt för vår hälsa, men det behöver inte enbart vara i syfte att få bättre kondition, ökad styrka eller att gå ner i vikt. Om den fysiska aktiviteten upplevs som någonting kravfyllt och jobbigt skulle jag snarare betrakta sysslan som en *nödvändig aktivitet* enligt Gehls (2006) indelning av aktiviteter. Jag tror att motion också kan vara rekreerande och ge återhämtande krafter, men då bör aktiviteten vara *frivillig*. På så sätt kan motion dels ge återhämtning, men också positiv inverkan på den fysiska hälsan. Idag är det vanligt att arbetsplatser erbjuder de anställda avsatt arbetstid för friskvård. Om en sådan möjlighet finns för personalen på Centrallasarettet som ligger strax intill Växjösjön kan parken vara en stor tillgång.

Parkkaraktärer i stadsparken

Ett grönområde där flera av parkkaraktärerna finns representerade är variationsrikt och attraherar ett stort antal besökare (Grahns, 2005). De åtta parkkaraktärerna är knutna till olika aktiviteter. Genom att utgå ifrån de åtta karaktärerna kan man skapa parker där många människor med olika intressen kan mötas (Nordh, 2006).

Då enkätundersökningen gjordes hade jag inte fördjupat mig i de åtta parkkaraktärerna som tidigare beskrivits i uppsatsen. Följande analys är en undersökning där enkätresultatet ställs mot Patrik Grahns åtta parkkaraktärer för att studera vilka av karaktärerna som kan utläsas från

respondenternas svar. Dessutom tar jag upp ytterligare platser i parken som jag utifrån mina intryck under vandringen menar har tydliga drag av någon parkkaraktär.

Enligt svaren i enkätundersökningen är Strandbjörket den mest uppskattade platsen i stadsparken. Anledningen till att Strandbjörket är omtyckt av så många framkommer inte direkt i undersökningen. Det kan bero på andra orsaker än att man attraheras av den fysiska miljön i området, exempelvis det sociala livet som äger rum på platsen eller de aktiviteter som kan utföras där. Strandbjörket ligger vid lagunerna och den lilla stranden vid sjön. Platsen kan betraktas som en lekpark för barn med spridda lekredskap på de öppna gräsyterna, men också som mötesplats och knutpunkt även för vuxna. Olika träddarter, de flesta relativt stora finns i området liksom en liten kaffestuga som lockar mycket folk. I anslutning till Strandbjörket, vid fågelöarna och Strandbjörkslagunen har sjöfåglarna sitt näste. Av de åtta parkkaraktärerna passar egenskapen *viste* bäst in på området på grund av att platsen är anpassad för barn. De öppna ytorna, den robusta miljön och de stora träden är också karaktäristiskt för egenskapen *viste*. Även karaktären *samvaro* kan urskiljas på platsen eftersom Strandbjörket är en knutpunkt och mötesplats för många. Det rika fågellivet vid vattnet gör att i viss mån även *artrikedom* stämmer in på området.

Figur 13-14. Kaffestugan och lekparken i Strandbjörket

Ett flertal andra parkkaraktärer återfinns på olika platser i stadsparken. Den norra delen av parken som värderas högst av vissa respondenter, har starkt kulturpräglade egenskaper. Vattentorget i norr innehåller attribut som kan kopplas till egenskapen *samvaro*. Vid torget finns ett café och den öppna platsens läge, med närhet till centrum gör att det blir en självklar mötesplats och knutpunkt.

Även Sjöparkstorget ligger i norr och är i högsta grad kulturellt präglad. Funktionen som viktig mötesplats är dock inte lika påtaglig som på Vattentorget. Med ett historiskt minnesmärke, en vattenskulptur och blomsterplanteringar i närheten av torget passar karaktären *kultur* bättre in på platsen.

Kampaängen ligger vid Kampa pelare och är en öppen yta som lämpar sig väl för aktiviteter som utomhusgymnastik på sommaren. Det är en robust och tålig miljö som har en tydlig koppling till karaktären *allmänning*.

Karaktärerna *vild* och *artrikedom* stämmer bra in på de mer naturlika områdena Alsumpskogen respektive Ekhagen i parkens södra del. Där finns en rik flora och fauna och områdena har inslag av mystik genom de mossbeklädda stenarna på marken.

Linnéparken innefattar de olika områdena; kyrkorummet, den engelska parken och den nyare delen (Växjö kommun, 2009a). I den engelska parken finns stora träd och slingrande gångar som gör att dess gestaltning kan kopplas till karaktären *rofylldhet*. Dock tror jag inte att platsen upplevs som tillräckligt lugn och fridfull för att den ska upplevas som rofylld såsom egenskapen beskrivs av Grahn (1995; 2005). Den nyare delen av Linnéparken med öppna gräsytor, lekplats och vatten passar liksom Strandbjörket in på karaktären *viste*.

Jag finner inget större område, utöver den engelska parken i Linnéparken, som uppfyller kriterierna för karaktären *rofylldhet*. Däremot upplever jag att det finns flera mindre oaser och platser i parken som är lugna och rofyllda. Egenskapen *rymd* kan jag inte heller koppla till någon specifik plats men karaktären skulle kunna tillskrivas parken i stort eftersom sjön utgör ett rymdskapande element. Att parken ligger avskilt från staden och är en plats för reflektion är också en utmärkande egenskap som stämmer överens med karaktären.

Hotbild?

Det finns en risk att förtätning av städer orsakar att gröna miljöer prioriteras bort. Parker har en viktig funktion som stadens andningshål där man i lugn och ro ska kunna vistas i avskildhet från den påfrestande och bullriga miljön som kan upplevas i staden.

Växjö stadspark har blivit en mycket attraktiv miljö. Många människor är beredda att betala dyrt för att bo vid vatten, vilket gör att det kan finnas en hotbild om vidare exploatering vid sjön. På senare år har bostadsområdet Biskopshagen etablerats i närheten av parkens södra del och ytterligare nya områden, däribland Välle broar växer fram. Att staden expanderar är positivt ur många synvinklar. Troligtvis kommer Växjö centrum att förskjutas mer söderut mot sjön. Dock tror jag att det finns en risk med exploateringen då man kan uppleva bebyggelsen i närheten av stadsparken som påträngande. Det är viktigt att parken även i framtiden kan upplevas som offentlig och tillgänglig för alla. Då bebyggelsen kryper allt närmare finns risken att känslan av naturupplevelsen fråntas och att parken mister några av de viktiga karaktärerna, som *vildhet* och *rofylldhet*.

Slutsatser

Begreppen rekreation och sociala värden ger nog goda associationer för de allra flesta, men vad betyder orden egentligen, och varför är det viktigt att skapa dessa värden?

Genom uppsatsen har jag försökt att reda ut begreppen och studera vilka positiva effekter dessa värden kan medföra samt vilka negativa följder som kan motverkas. Genom att studera de åtta parkkaraktärerna för att sedan applicera dem på studieplatsen har jag fått en fördjupad förståelse för vad som styr användningen av parker. Att parker faktiskt används är ju en förutsättning för att rekreativa och sociala värden ska kunna uppstå där.

Även om man inte har arbetat med de åtta parkkaraktärerna som utgångspunkt vid gestaltningen av Växjö stadspark, finns enligt min bedömning alla karaktärer mer eller mindre representerade där. Detta tror jag bidrar till parkens popularitet. Vardagsrekreationen ser olika ut för olika personer. Med fler karaktärer i parken skapas möjlighet att tillgodose rekreationsbehovet hos fler människor eftersom de olika karaktärerna ger förutsättningar för olika typer av aktiviteter. Någon kanske söker en rofylld plats för reflektion, medan någon annan vill utöva någon form av fysisk aktivitet på en öppen gräsyta. Att flera av karaktärerna finns representerade i stadsparken bidrar också till att den kan uppskattas av många vilket gör att sociala värden skapas.

Grönområden där flera av karaktärerna kan identifieras lockar förhoppningsvis en blandning av besökare med olika bakgrund, ålder och intressen - människor som kanske annars inte skulle mötas. Jag tror att det har en stor och viktig betydelse att sådana platser finns i stadens offentliga rum. I många städer är segregation ett stort problem. Då människor är separerade till olika områden kan fördomar och rädsla inför okända personer uppstå. För att kunna förstå varandra bättre tror jag att platser där människor kan blandas och umgås på lika villkor har en viktig funktion. På så sätt spelar det offentliga rummet, som delvis utgörs av parker en väsentlig roll för att människor ska kunna känna sig delaktiga och trygga i sin stad. Landskaparkitektens uppgift är att gestalta dessa rum och platser i staden. För att lyckas skapa tilltalande och attraktiva miljöer är det viktigt att förstå hur den fysiska platsens utformning hänger samman med hur den används genom de mänskliga aktiviteter som uppstår där.

Referenslista

Tryckta källor:

- Berggren – Barring, A-M. & Grahn, P. (1995) *Grönstrukturens betydelse för användningen*. Institutionen för landskapsplanering. Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp & Ultuna. Rapport 95:3. SLU-LP-R-95/1-SE
- Boverket (2004) *Hållbar utveckling av städer och tätorter i Sverige –förslag till strategi*, Karlskrona.
- Coss R. G. (1990) *All that Glistens: Water Connotations in Surface Finishes*, Ecological Psychology 2(4), s 367-380
- Dreiseitl H. (2005) *New Waterscapes*. Birkhäuser Verlag
- Ejlertsson, G. (2005) *Enkäten i praktiken – En handbok i enkätmetodik*. Studentlitteratur, Lund
- Forsberg, J. & Gustavsson, S-E. (odaterad) *Restaurering av Växjösjöarna*. Växjö kommun, Tekniska förvaltningen & Skanska Sydöst AB
- Gehl, J. (2006) *Life between buildings – using public space*. Arkitektens forlag, Köpenhamn
- Grahn, P. (1991) *Om parkers betydelse*. Doktorsavhandling. Stad & Land. Movium/Institutionen för landskapsplanering. Sveriges lantbruksuniversitet, Alnarp. Nr 93
- Grahn, P. (2005) *Om trädgårdsterapi och terapeutiska trädgårdar*. Svensk miljöpsykologi. Studentlitteratur, Lund
- Hartig, T. (2005) *Teorier om restaurativa miljöer*. Svensk miljöpsykologi. Studentlitteratur, Lund
- Johansson, Y. & Thyberger, J. (2007) *Känsla för vatten – Rekreation i innerstad med fokus på bad*. Examensarbete, Institutionen för stad och land. Sveriges Lantbruksuniversitet, Ultuna
- Küller, R. (2005) *Miljöpsykologins uppkomst och utveckling i Sverige*. Svensk miljöpsykologi. Studentlitteratur, Lund
- Länsstyrelsen i Kronobergs län & Växjö kommun (1977) *Sjön Trummen i Växjö Förstörd – Restaurerad – Pånyttfödd*. Länsstyrelsen i Kronobergs län & Växjö kommun
- Nordh, H. (2006) *Parkkaraktärer – Ett verktyg för planering och gestaltning av grönområden*. Examensarbete, Institutionen för landskapsplanering. Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp
- Persson, K. (2006) *Vatten som väcker sinnena*. Bachelorprojekt, Institutionen för landskapsplanering. Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp

Otryckta källor:

Håkansson, K. Tekniska förvaltningen, Växjö kommun. Telefonsamtal 2009-01-30

Karlsson, M. Tekniska förvaltningen, Växjö kommun. Telefonsamtal 2009-03-17

Elektroniska källor:

Hjärt- och lungsjukas riksförbund (2009) Tillgänglig: <http://www.hjart-lung.se/halsansstig/> [2009-03-20]

Nationalencyklopedin (2009a) Tillgänglig: <http://www.ne.se/sok/rekreation?type> [2009-03-09]

Nationalencyklopedin (2009b) Tillgänglig: <http://www.ne.se/kort/h%C3%A5llbarutveckling> [2009-03-09]

Nationalencyklopedin (2009c) Tillgänglig: <http://www.ne.se/enkel/h%C3%A5llbarutveckling> [2009-03-09]

SLU (2009) Tillgänglig: <http://www.slu.se/?id=551&puff=14> [2009-03-16]

Växjö kommun (2009a) Tillgänglig: http://www.vaxjo.se/upload/29477/vaxjo_stadspark_korr2.pdf [2009-03-09]

Växjö kommun (2009b) Tillgänglig: <http://www.vaxjo.se/VaxjoTemplates/Public/Pages/Page.aspx?id=6634> [2009-03-10]

Bilaga - Enkätundersökning

Ålder:

☐ 0-9	☐ 50-59
☐ 10-19	☐ 60-69
☐ 20-29	☐ 70-79
☐ 30-39	☐ 80-89
☐ 40-49	☐ 90-99

Kön:

☐ Kvinna
☐ Man

Bostadsort _____

1. Hur ofta besöker du stadsparken? (i genomsnitt under året)

- ☐ Varje dag
- ☐ Flera gånger i veckan
- ☐ 1-2 gånger i veckan
- ☐ Några gånger i månaden
- ☐ Mer sällan

2. Vad gör du här?

3. Varför besöker du just den här platsen?

4. Hur länge brukar du vistas i parken?

5. Under vilken/vilka årstider besöker du oftast stadsparken?

6. Utför du olika aktiviteter under olika årstider?

- ☐ Ja
☐ Nej

Om Ja, vilka aktiviteter?

Vår: _____

Sommar: _____

Höst: _____

Vinter: _____

7. Besöker du stadsparken även när det är mörkt?

- ☐ Ja
☐ Nej

8. Är du oftast själv när du besöker stadsparken?

- ☐ Ja
☐ Nej

9. Träffar du ofta människor som du stannar och pratar med?

- ☐ Ja
☐ Nej
☐ Ibland

10. Känner du dig trygg i stadsparken?

- ☐ Ja, alltid
☐ Ja, oftast
☐ Nej, sällan
☐ Nej, aldrig

Om Nej, varför inte?

11. Upplever du stadsparken som en bra miljö för rekreation?

- ☐ Ja
- ☐ Nej
- ☐ Vet ej

På vilket sätt är den det/är den inte det?

12. Upplever du att stadsparken är tillgänglig för alla?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

Om Nej, för vem/vilka är den inte tillgänglig?

13. Känner du till att man har renat vattnet i sjön?

- ☐ Ja
- ☐ Nej

14. Är du här oftare sedan man renat sjön och byggt bryggan utmed vattnet?

- ☐ Ja
- ☐ Lika ofta som tidigare
- ☐ Nej, mer sällan
- ☐ Vet ej

Vad beror det på?

15. Finns det någonting/någon plats i stadsparken som du tycker särskilt mycket om?

- ☐ Ja
☐ Nej

Om Ja, vad eller vilken plats och varför tycker du om just det/den platsen?

16. Finns det någonting som du saknar i stadsparken?

- ☐ Ja
☐ Nej

Om Ja, vad saknar du?

17. Övriga synpunkter?

Tack för din medverkan!

